

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران

صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان

نشانی: تهران: میدان فاطمی، خیابان بهرام‌مسیری، پلاک ۲۲ • تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۶۲۷۰ • شماره ۸۰۵۳۲۷۵ • ۸۸۹۲۵۶۶۷ تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ • تلفن امور آگهی‌های شهرستان‌ها: ۷-۴۴۰۱۹۸۰۵ • تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۳۵۴۸ • توزیع: موسسه مطبوعاتی نشرگستر امروز نوین • تلفن: ۰۹۳۸۵۲۲۱۰۱۶ • چاپ: صمیم

شترت

یکشنبه ۱۳ اردیبهشت ۱۴۰۵

اذان ظهرتهران ۱۲:۰۱ • اذان مغرب ۱۹:۰۲ • اذان صبح فردا ۳:۳۵ • طلوع آفتاب ۵:۰۹

www.sharghdaily.com

aparat:tasvirshargh

Telegram:SharghDaily

youtube:sharghdaily

twitter:sharghdaily

instagram:sharghdaily1

روزها

به مناسبت روز معلم

«محمدبهمن بیگی»؛

روایت دانایی در جغرافیای کوچ

علی سلطانی

استاددانشگاه، سیدنی

در سپهر اندیشه و فرهنگ ایران، نام محمد بهم‌بیگی نه صرفا به عنوان یک آموزگار، بلکه به‌مثابه مبدع گفتمانی نو در تعلیم و تربیت می‌درخشد؛ گفتمانی که «آموزش» را از چارچوب‌های ایستا و رسمی رها ساخت و آن را به متن زندگی، به بطن کوچ و به زیست‌جهان مردمانی پیوند زد که قرن‌ها در حاشیه ساختارهای رسمی آموزش قرار داشتند.

بهم‌بیگی با درگی ژرف از نسبت میان «دانش» و «زیست»، به‌گونه‌ای عمل کرد که می‌توان آن را مصداقی بومی از آنچه در نظریه‌های معاصر، آموزش موقعیت‌مند (Situated Learning) خوانده می‌شود، دانست. او به‌خوبی دریافته بود یادگیری، نه در انزوا، بلکه در بستر تجربه‌های زیسته، تعامل اجتماعی و مشارکت در زندگی واقعی معنا می‌یابد. ازاین‌رو مدرسه را به کوچ برد، به مسیرهای خاکی، به دامنه کوه‌ها و به سیاه‌چادرهایی که خود، کلاس‌های زنده‌ای در فرهنگ، هویت و بقا بودند.

در نگاه او، تعلیم و تربیت صرفا انتقال اطلاعات نبود، بلکه فرایندی رهایی‌بخش و توانمندساز محسوب می‌شد؛ رویکردی که با مفاهیم بنیادین تعلیم و تربیت انتقادی، به‌ویژه در اندیشه‌هایی چون «آموزش برای راهایی»، هم‌افق است. هرچند بهم‌بیگی در بستر فرهنگی و تاریخی خاص ایران می‌اندیشید و عمل می‌کرد، اما کنش او را می‌توان در امتداد جریان‌های جهانی دید که آموزش را ابزاری برای بازتولید صرف نظم موجود نمی‌داند، بلکه آن را ظرفی برای تغییر، خودآگاهی و کنش‌افق‌های تازه تلقی می‌کند.

او به‌نوعی میان «ساختار» و «عاملیت» پلی خلاقانه زد؛ از یک سو با بهره‌گیری از ظرفیت‌های نهادی و از سوی‌دیگر با اتکا به اراده و خلاقیت فردی، نظامی آموزشی را شکل داد که انعطاف‌پذیر، سیال و منطقی با ریتم زندگی عشایری بود. این تلفیق، نشان‌دهنده درکی عمیق از پویایی‌های اجتماعی و فرهنگی است؛ درکی که امروزه در چارچوب نظریه‌های پیچیدگی و نظام‌های تطبیقی نیز قابل بازخوانی است.

از منظر فلسفی، می‌توان کارنامه او را در امتداد سنتی دانست که «تربیت» را فرایند شکوفایی استعدادهای انسانی در بستر معنا می‌بیند. در این تلقی، معلم نه صرفا ناقل دانش، بلکه «همراه مسیر» است؛ کسی که امکان دیدن، فهمیدن و شدن را برای دیگری فراهم می‌کند. بهم‌بیگی چنین بود؛ راهبری که به‌جای تحمیل، امکان می‌آفرید؛ به‌جای قالب‌ریزی، افق می‌گشود.

او با شناخت عمیق از فرهنگ ایلی، به این حقیقت واقف بود که هر نظام آموزشی موفق، باید ریشه در بوم خود داشته باشد. این رویکرد، با آنچه در ادبیات معاصر به عنوان «بومی‌سازی آموزش» و «حساسیت فرهنگی» شناخته می‌شود، هم‌راستاست. او نشان داد توسعه آموزشی، نه از مسیر یکسان‌سازی، بلکه از رهگذر احترام به تفاوت‌ها و گفت‌وگوی میان سنت و نوآوری حاصل می‌شود. در روز معلم، بازخوانی میراث فکری و عملی بهم‌بیگی، صرفا ادای احترام به یک چهره تاریخی نیست؛ بلکه فرصتی است برای تاملی دوباره بر چیستی آموزش پیش از پیش در معرض استانداردسازی افراطی و فاصله‌گرفتن از تجربه زیسته قرار گرفته است، یادآوری این الگوهای انسانی و خلاق، ضرورتی دوچندان دارد. امروز، جامعه ما نیازمند معلمانی است که همچون بهم‌بیگی، آموزش را نه در قالبی محدود، بلکه به عنوان پروژه‌ای انسانی، اخلاقی و تمدنی ببینند؛ معلمانی که بتوانند میان دانش و زندگی، میان نظریه و عمل، و میان فرد و جامعه، پیوندی زنده و پویا برقرار کنند.

روز معلم، روز پاسداشت همین نگاه است؛ نگاهی که در آن هر کلاس درس می‌تواند جهانی تازه بیافریند، و هر معلم، معمار آینده‌ای روشن باشد.

چالش بزرگی این روزها در محیط آکادمیک مطرح است: آیا دانشمندان مهاجر ایرانی که روی فناوری دفاعی غربی کار می‌کنند را به عنوان «عوامل دشمنان میهن» تلقی می‌کنیم؟ جنگی که در ۹ اسفند ۱۴۰۴ آغاز شد اساسا رابطه بین ایرانیان خارج از کشور و کشور مبدأ آنها را تغییر داده است. با آتش بس موقت برقرارشده از ۱۸ فروردین ۱۴۰۵، جنبه‌های عاطفی و حقوقی موضوع بسیار چالش برانگیز شده است. تجاوز نظامی با حادثه‌غم‌انگیز موشک‌باران مدرسه شجره طیبه میناب و شهادت ۱۶۸ معلم و دانش‌آموز آغاز شد. خسارت مستقیم اقتصادی که به ده‌ها میلیارد دلار می‌رسد و بیش از ۳۰ مؤسسه تحقیقاتی در داخل ایران هدف قرار گرفته‌اند. طی دهه‌های اخیر، بسیاری از دانشمندان در جست‌وجوی فرصت‌های تحقیقاتی که به دلیل تحریم‌ها در دسترس نبودند، به خارج از کشور نقل مکان کرده‌اند. حوزه فعالیت جدید آنها به عنوان اشتغال حرفه‌ای می‌تواند کمک به امنیت خانه‌های جدیدشان تلقی شود. بیشتر دانشمندان مهاجر تابعیت کشورهایی را دارند که در آن کار می‌کنند و بسیاری همچنان تابعیت ایران را هم دارند بخش عمده‌ای از فناوری‌های توسعه‌یافته در هوش مصنوعی، ناوبری یا مولورژی کاربردهای دوگانه دارند.

بررسی «تاریخچه» این موضوع، الگویی تکرارنشونده را آشکار می‌کند. در روسیه قانون مأمور خارجی از سال ۲۰۱۲ به طور سیستماتیک هرکسی را که «کمک خارجی» دریافت می‌کند، به عنوان مأمور خارجی برچسب‌گذاری کرده است. در اروپا این موضوع از طریق یک لنز «امنیت در برابر آزادی علمی» بررسی می‌شود. از زمان آغاز جنگ اوکراین و تشدید تنش‌ها در خاورمیانه، سازمان‌هایی مانند سازمان اطلاعات داخلی آلمان پروتکل‌های حفاظتی را تشدید کرده است.

در ژاپن نابوی پس از جنگ جهانی دوم برای ده‌ها موجب شد

به مناسبت هفته فرهنگی اصفهان و گرامیداشت «مقاومت و شهادای جنگ رمضان»، مسابقه نمادین جوانان بین دو تیم بسیار شیمی سیدبان و منتخب اصفهان، عصر روز جمعه ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۵ در میدان تاریخی نقش‌جهان برگزار شد. در حاشیه این دیدار نمادین، جام قهرمانی لیگ جوان کشور در سال ۱۴۰۴ به تیم بسیار شیمی سیدبان نیز اهدا شد. عکس: پیمان شاه‌ستانی، ایسا

پس از تجاوز آمریکا به ایران، خادم یا خائن کیست؟

مهدی زارع

شورای علوم ژاپن (SCJ) ممنوعیت شدیدی بر تحقیقات نظامی اعمال کند. دانشمندانی که روی فناوری دفاعی کار می‌کردند –حتی برای متحدان– اغلب توسط همسالان خود به عنوان «ناقص صلح» از نظر اجتماعی طرد می‌شدند. در سال‌های اخیر دولت ژاپن در مواجهه با تهدیدات منطقه‌ای، برای ادغام مجدد دانشگاه و دفاع تلاش کرده است. این امر باعث ایجاد یک چالش داخلی در دانشگاه‌های ژاپن بین کسانی شده که کار دفاعی را یک وظیفه ملی و کسانی که آن را خیانت به اخلاق علمی می‌دانند.

تاریخ نشان می‌دهد برجس‌پزدن به دانشمندان مهاجر به عنوان «عامل بیگانه» ابزاری برای جهانی‌زدایی است. گروهی با «انتخاب خانه» مادری خود تصمیم به ماندن گرفته‌اند ولی اگر چنین نباشند، به‌راحتی نمی‌توان دانشمند مهاجر را نیز دشمن میهن تلقی کرد، مگر آنکه مستقیما در علم و فناوری‌های راهبردی و جنگی دشمن فعالیت کرده باشند.

حال دانشمندان ایرانی که تصمیم گرفته‌اند در کشور خود بمانند، به لحاظ اخلاقی در چه جایگاهی قرار دارند؟ دانشمندان با انتخاب ماندن تحت سیستم‌های موجود در کشور خود آیا مؤید کامل و بی‌چون‌وچرای همان سیستم‌ها هستند؟ بسیاری از دانشمندان در

یادداشت

روایتی از تجربه آتش بس و تداوم تعلیق

בלاتکلیفی روزها

این روزها بیش از همیشه در واکن‌های مترو و صف‌های خرید، چیزی از جنس اجتماع موقت شکل می‌گیرد. مردمی که تا دیروز، شهرهای بزرگ و خانه‌هایشان را ترک کرده بودند، شیشه‌ها را با چسب پوشانده بودند، پناه می‌گرفتند و از خیابان دوری می‌کردند، دوباره در فضا‌های عمومی جمع می‌شوند. با هم به گفت‌وگو می‌نشینند. جامعه با تجمع‌های کوتاه، آرام‌آرام خودش را بازسازی می‌کند و قطع اینترنت به روی مردم عادی، پروسه این بازسازی را کندتر و سخت‌تر می‌کند. در روزهایی که پیام‌های «خوبی؟»، «اوضاع چطوره؟» و «نگرانتر شدم» بیش از گذشته رویدل می‌شود، شبکه دوستی و خویشاوندی، شکل دیگری از روابط اجتماعی را تجربه می‌کند. این شکل تازه به آدم‌ها، هرچند تصنعی، حس کنترل و ثبات می‌دهد.

شرایط آستانه‌ای، یک وضعیت موقت برای عبور از نظمی به نظم دیگر است. جامعه ایران سال‌هاست در شرایط اقتصادی ناپایدار، تغییرات پیش‌بینی‌ناپذیر و محدودیت‌های تکرارنشونده زندگی می‌کند و آرام‌آرام وارد شکل تازه‌ای از آستانگی می‌شود؛ چیزی که ترنر درباره آن هشدار می‌دهد. از تعلیق، از یک مرحله گذار به یک زیست‌جهان تبدیل شده و آینده برای سال‌ها نامعلوم باقی بماند، موقت‌بودن به‌جای یک وضعیت کوتاه‌مدت به یک ویژگی تبدیل می‌شود و خودش را به عنوان بخشی از ثبات تعریف می‌دهد.

می‌کند. در چنین وضعیتی، نظم روزمره بارها از نو ساخته می‌شود. مردم یاد می‌گیرند نه بر اساس برنامه‌ریزی‌های بلندمدت، بلکه با حسگرهای لحظه‌ای زندگی را پیش‌ب برند و از کوچک‌ترین نشانه‌ها معنا استخراج کنند. وقتی مرحله آستانه‌ای از حدش بگذرد، جامعه مجبور می‌شود به نسخه‌های کوچک و موقت نظم تکیه کند؛ تکیه‌گاه‌هایی که زود شکل می‌گیرند و به همان اندازه زود فرو می‌ریزند. تعلیق اگر برای مدت زمان طولانی ادامه پیدا کند، توان جامعه برای ساختن آینده را فرسوده می‌کند. افق جمعی کوتاه‌تر می‌شود، امیدها رنگ می‌بازند و اعتماد اجتماعی شکننده‌تر از همیشه می‌شود. آدم‌ها به‌جای برنامه‌ریزی، به مدیریت روزمره‌هایشان خو می‌گیرند و تحیل جمعی، آهسته آهسته توان رویابرداری مشترک را از دست می‌دهد. با این حال عبور از این تعلیق ناممکن نیست. عبور از تعلیق طولانی این روزها، می‌تواند با فرایندی آهسته طی شود و نشانه‌های کوچک ثبات به زندگی مردم بازگردد. جامعه با تجربه‌ای از اینکه چگونه زندگی می‌تواند بدون قطعیت هم ادامه پیدا کند، از آستانه بیرون می‌آید و بخشی از توان بازسازی جمعی همدامه جاست؛ جایی که جامعه پس از سال‌ها تعلیق، یاد می‌گیرد چگونه نظم را از دل بی‌نظمی بیرون بکشد و باید امیدوار بود جامعه ایران، هرچه زودتر و هرچه بهتر، این تعلیق را پشت سر بگذارد.

هنرخوانی

اسکار قوانینش را

تغییر داد

از هوش مصنوعی

تا توجه به تغییرات ژئوپلیتیکی

هیئت‌مدیره آکادمی علوم و هنرهای سینمایی اسکار تصویب کرده است از این فصل به بعد، فیلم‌هایی که به زبان انگلیسی نیستند و موفق به دریافت جوایز برتر در جشنواره‌های بین‌المللی واجد شرایط ازجمله کن، ونیز و ساندنس شوند، برای رقابت در اسکار بهترین فیلم بین‌المللی می‌توانند حاضر باشند. این تغییر قانون برای نودنهمین دوره جوایز اسکار که در ۱۴ مارس ۲۰۲۷ برگزار می‌شود، اعمال خواهد شد. این تغییر قانون به این دلیل اتخاذ شده که مسائل ژئوپلیتیکی در سال‌های گذشته سبب شده

از این رقابت باز بمانند و فیلم‌سازان برتر و موفق نتوانند تأییده رسمی کشورشان (برای معرفی به اسکار) را دریافت کنند. سال پیش ایران بیش از یک نماینده در اسکار داشت؛ یعنی غیر از فیلمی که مستقیم از سوی کمیته انتخاب فیلم اسکار به این رویداد مهم جهان معرفی شده بود، آثر کارگردانان ایرانی از کشورهای فرانسه و کانادا نیز به کمیته اسکار معرفی شده بود. سال‌های گذشته این روند اکران

آثار در سینماهای کشور سبب شده بود برخی فیلم‌های توقیفی مورد توجه در جشنواره‌های جهان از روند انتخاب فیلم حذف شوند. حالا و پس از تغییراتی که کمیته اسکار داده است، به نظر می‌رسد راه برای رقابت ایسن فیلم‌ها که در جریان اصلی سینمای ایران ساخته نمی‌شوند، باز شده باشد. معمولاً این آثار در جشنواره جهانی مورد استقبال قرار می‌گیرند ولی در دریافت مجوز برای اکران یا در کمیته انتخاب اسکار ایران موفق نمی‌شوند. این تغییر قانون در اسکار فیلم می‌تواند به نفع سینمای گسترده و متنوع و پویای ایران باشد. سال قبل فیلم انیمیشن «نیز سایه سر» که برنده اسکار هم شد، توانست از طریق ایسن قانون که برای فیلم‌های انیمیشن اجرا می‌شد، به اسکار راه یابد. این فیلم در چند جشنواره مهم انیمیشن برنده شده بود و توانست به اسکار راه یابد و در نهایت نیز توانست مورد توجه داوران آکادمی اسکار قرار گیرد و برنده اسکار بخش انیمیشن شود.

حالا طبق تغییراتی که در اسکار رخ داده است، هنوز فیلم‌هایی که به صورت رسمی از طرف کمیته اسکار کشورها انتخاب می‌شوند، واجد شرایط خواهند بود. با این حال، اکنون برندگان نخل طلای کن، شیر طلایی ونیز، خرس طلایی برلین، جایزه بزرگ هیئت داوران (سینما جهان) ساندنس، جایزه بهترین فیلم بوسان و جایزه پلنفرم تورنتو نیز می‌توانند بدون آنکه از طرف کشور سازنده معرفی شوند، در این رقابت شرکت کنند.

علاوه بر این وقتی فیلمی به عنوان نامزد در این بخش شناخته شود، قرار است جایزه به کارگردان اهدا شود. روی مجسمه، پس از عنوان فیلم و در صورت لزوم کشور یا منطقه، نام کارگردان درج خواهد شد. اسمال اسکار درمورد هوش مصنوعی نیز تدابیر جدیدی در نظر گرفته و تأکید کرده است فقط نقش‌های بازیگری که «در تیزتراز قانونی فیلم ذکر شده» و «به طور قابل اثبات از سوی انسان‌ها با رضایت آنها اجرا شده باشد» واجد شرایط ارزیابی خواهند شد. آکادمی همچنین اعلام کرد نامزدهای بخش بازیگری می‌توانند برای چندین اجرا در یک بخش نامزد شوند، اما این نامزدی فقط در صورتی امکان‌پذیر است که «آن نقش آفرینی‌ها جزء پنج رای برتر قرار گیرند» و با دستاوردهای سایر بخش‌ها هماهنگ باشد.

طبق گزارش ایسنا در بخش‌های دیگر اسکار نیز تغییراتی رخ داده که در راستای سهولت بیشتر آثار و سازندگان است. این تغییرات عبارت‌اند از:

● **انتخاب بازیگر:** تعداد مجسمه‌های اهدایی از حداکثر دو نفر به حداکثر سه نفر افزایش می‌یابد.

● **فیلم‌برداری:** رأی‌گیری مقدماتی منجر به فهرست نهایی ۲۰ فیلم خواهد شد، نه ۱۰ تا ۲۰ فیلم.

● **چهره‌برداری:** اعضای شاخه باید حداقل در یکی از دو جلسه نهایی بخش میزگرد شرکت کنند تا برای رأی‌دادن در دور مقدماتی واجد شرایط باشند.

● **فیلم‌نامه‌نویسی:** فیلم‌نامه‌ها باید به دست انسان نوشته شده باشند تا واجد شرایط باشند.

در نودنهمین دوره اسکار که مراسم اهدای جوایز آن در اسفندماه برگزار خواهد شد، فیلم‌هایی می‌توانند در رقابت شرکت کنند که پیش اول ژانویه ۲۰۲۶ تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۶ دست‌کم یک هفته در سینما اکران شده باشند. ۳۰ سپتامبر نیز آخرین مهلت ارسال برای فیلم بین‌المللی خواهد بود.

۷ شرکت

پنتاگون اعلام کرد با هفت شرکت هوش مصنوعی برای به‌کارگیری قابلیت‌های پیشرفته آنها در شبکه‌های طبقه‌بندی‌شده وزارت دفاع به توافق رسیده است. اسپیس ایکس، اوپن ای‌آی، گوگل، انویدیا، رفلکشن، مایکروسافت و آمازون وب‌سرویسز که برخی از آنها درحال حاضر با پنتاگون همکاری می‌کنند. پلنفرم هوش مصنوعی اصلی پنتاگون GenAI.mil نام دارد که بیش از ۱.۳ میلیون پرسنل وزارت

دفاع از آن استفاده می‌کنند. فقط حدود ۱۳ کیلومتر ضخامت در مرکز کافت وجود داشت که برای مقایسه، پوسته در امتداد لبه‌های منطقه کافت بیش از ۳۵ کیلومتر ضخامت دارد. هنگامی که پوسته در یک منطقه شکاف از حدود ۱۵ کیلومتر نازک‌تر می‌شود، به این معنی است که وارد مرحله‌ای به نام «گردن‌کشی» شده است. پس از رسیدن به آن نقطه، تجزیه قاره‌ای تقریبا اجتناب‌ناپذیر است.